

Вплив румунізмів на творення літературно-художніх антропонімів у прозових творах українських письменників-постмодерністів

Анастасія Венес

Influența cuvintelor românești asupra formării numelor proprii ale eroilor din proza literară a scriitorilor ucraineni postmoderniști

Rezumat: În acest articol autorul cercetează influența cuvintelor românești asupra formării numelor proprii ale eroilor operelor literare ale scriitorilor ucraineni postmoderniști J. Andrukhovych, V. Kozheliianko, M. Matios. De asemenea, articolul oferă descrierea numelor proprii ale eroilor literari, posibilitățile lor de expresie, potențialul caracteristic care este un mijloc lingvistic important în lucrările scriitorilor.

The influence of Romanian words on the formation of the proper names of the literary heroes in the prose works of the Ukrainian postmodernism writers

Abstract: In this article author researches the influence of the of Romanian words on the formation of the proper names of the literary heroes in the novels of the Ukrainian postmodernism writers J. Andrukhovych, V. Kozheliianko, M. Matios. The article also gives the description of the proper names of the literary heroes, their expressive possibilities, characteristic potential, which is an important linguistic mean in the writer's works.

Cuvinte Cheie: Analiza literară, cuvinte proprii, proză literară, post-modernism, influență literară, nume proprii, eroi literari, postmodernism, forme fonetice, forme lingvistice, antroponimie

Keywords: Literary analysis, own words, prose in literature, postmodernism, literary influence, proper names, literary heroes, postmodernism, phonetic forms, linguistic forms, anthroponomy

Якщо старше покоління українських літераторів посттоталітарної доби знаходить себе в рамках естетики реалізму, то молодші письменники творять у постмодерному дискурсі, характерною ознакою якого на перших порах було іронічне, «серйозно-сміхове» (М. Бахтін) світовідношення, епатаж, перенесення в стилістику, образність протилежних відображення контекстів (травестії, бурлеску і патетики, футуризму і символізму, гротескних і реалістичних образів) [12, с. 3]¹. Постмодернізм - загальна назва окреслених останніми десятиліттями тенденцій у мистецтві, що виникли після модернізму та авангардизму. Цей напрям - продукт постіндустріальної епохи, епохи розпаду цілісного погляду на світ, руйнування систем - світоглядно-філософських, економічних, політичних. Визначальними рисами слід вважати поєднання різних стильових тенденцій, часткову опозиційність до традиції, універсальність проблематики, «позачасовість і позапросторовість» зображення, епатажність, зміну функцій автора та героя, культ незалежної особистості, потяг до архаїки, міфу, колективного позасвідомого, прагнення поєднати істини різних націй, культур, релігій, філософій, іронічність, пародійність тощо» [14, с. 288]². Поступово, як зазначають дослідники літературного процесу пострадянської доби, склався суверенний

¹ Ткачук М. Літературний процес 90-х років ХХ ст. / Микола Ткачук // Українська мова та література. - 2000. - № 22. - С. 3.

² Універсальний літературний словник-довідник / [Оліференко С. М., Оліференко В. В., Оліференко Л. В.] - Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. - С. 288.

Вплив румунізмів на творення літературно-художніх антропонімів...

український постмодернізм зі своїми знаками і міфологемами. «Український постмодернізм деконструє колоніальний канон, підриваючи підвалини соцреалізму, викорінюючи авторитаризм радянської свідомості, реагує на західну культурну експансію, пізнає себе через іншого, входить у контекст глобальних проблем сьогодення» [1, с. 231]³. Український постмодернізм виник не лише під впливом західного, а й на підставі посттоталітарної, постколоніальної дійсності, що на теренах літератури «супроводжувалося втратою віри у вищий сенс людської екзистенції, розгубленістю перед сенсом буття, перетвореного на театр повсякденного абсурду, поривом до будь-якої незаангажованості, приховуванням за маскою іронії та прийомів інтертекстуальності» [11, с. 253-254]⁴.

В українській літературі посттоталітарної доби є всі класичні, модернові та постмодернові рівні осмислення часу та цивілізаційних явищ, надзвичайно плідними є пошуки українських прозаїків. Проза генерації епохи «пост» надзвичайно різноманітна. У центрі тексту стоїть не «ми», а «я». Авторів цікавлять не так глобальні проблеми, не дух історії, не маси, а найменший фрагмент екзистенції - особа. Саме тому прозаїків постепохи доречно назвати «мінімалістами».

Постмодерністський текст здатний зробити власне ім'я головним чинником текстової гри як нової якості функціонування літературного тексту. Власні імена героїв (літературно-художні антропоніми, надалі ЛХА) у рамках одного тексту визначають його цілісність та утворюють потужне поле багатозначності його інтерпретації. Письменники-постмодерністи не лише реалістично відтворюють мовний світ соціальних текстів, а й активно працюють, щоб мовними засобами створити постмодерністську карнавальність, яка найбільше позначилась на структурі та онімній семантиці власних назв.

У пострадянський період глобалізація стає вагомим чинником розвитку українського антропонімікону. Вплив моди на склад та особливості функціонування ЛХА також є незаперечним. Українські ономасти уже відзначили суттєвість цього соціального чинника, що помітно позначився на складі українського іменника. Все частішим стає вживання цілого ряду імен, запозичених з європейських іменників [2], [4].

Такий вплив найбільше відчувають західні області України в результаті тісних контактів з громадянами сусідніх центральноєвропейських держав, особливо Румунії.

Нами зафіксовано літературно-художні антропоніми сучасних українських письменників (Ю. Андруховича, В. Кожелянка, М. Матіос), в яких відчитуються традиційні румунські риси.

Юрій Андрухович - поет, прозаїк, есеїст, перекладач, автор чотирьох романів і п'яти поетичних збірок, одна з найпомітніших постатей сучасної української літератури. Його твори зазвичай викликають суперечки й

³ Бедзір Н. Чесько-українські паралелі постмодерної прози / Наталія Бедзір // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. праць / відп. ред. І. В. Сабадош. - Випуск 10. - Ужгород, 2006. - С. 231.

⁴ Літературознавчий словник-довідник / [За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка]. - К., ВЦ «Академія», 2007. - С. 253-254 (Nota bene).

дискусії не лише у професійних літературних колах. Оцінки Андруховича сягають достатньо віддалених полюсів - від «постмодерного скандалиста» до «живого класика». Однак науковці сходяться на тому, що Ю. Андрухович працює в травестійно-бурлескному жанрі та в жанрі інтелектуальної прози.

На особливу увагу, на нашу думку, заслуговує опис функціонально-стилістичних можливостей онімів у арсеналі мовних засобів літературних текстів Ю. Андруховича.

Звичайно, Ю. Андрухович не оминає у своїх творах персонажів-іноземців. При ідентифікації персонажів, що не належать до української нації, спостерігається дещо інший механізм використання мовностилістичних засобів української літературно-художньої антропонімії. Головний критерій, якому повинні відповідати ЛХА цього виду, - «це максимальна відповідність їх форми основним фонетичним, словотворчим та лексичним особливостям мови нації, до якої належить іменованний персонаж» [3, с. 24]⁵. Такі ЛХА містять у своїй структурі якісь специфічні національні риси. Напр.: американські - пані Крібидж, Вірлянай («Таємниця»); румунські - Дан Міхалцяну, Раду Теодор («Таємниця»).

У своїй книзі «Таємниця» Ю. Андрухович згадує «певного невимовно симпатичного типа», якого звали Раду Теодор і він був «найкращим другом» автора, бо щонеділі вів румунську передачу «Метроном», де звучала заборонена музика відомих груп. Письменник ніколи не зустрічався з Раду, але він знав, що «Раду Теодор мусив бути фантастичним дядьком»: «... я віддав би півжиття за змогу з ним познайомитися. Я не міг розуміти його коментарів, але міг відчувати, що він абсолютно веселий і класний чувак». Про це промовляють його ім'я та прізвище: ім'я Теодор в перекладі з грецької мови - «божий дар» [13, с. 357]⁶; прізвище Раду, за словником П. Чучки, - «усічений варіант давньослов'янського побажального чоловічого імені на зразок Радомир, Радослав. Первісне значення імені, очевидно, побажальне - «Хай радіє і хай радує інших!» Давньоукраїнське ім'я Рад уживалося до XVI ст. У слов'янських мовах, у румунів та у молдаван багато прізвищ від антропооснови Рад» [15, с. 475]⁷. Пізніше автор дізнається, що Раду «знищила секуритатя за особистим наказом Чаушеску». ЛХА Дан Міхалцяну належить румунському аукціоністу, з яким у Відні продавав автор. Ці ЛХА називають реальних людей, тому вони виконують у тексті номінативну (називну) функцію, а ЛХА Теодор Раду, виходячи з авторської характеристики, виконує ще й характеристичну.

У романі «Дванадцять, обручів» поповнюється реєстр ЛХА, які вказують на соціальний статус героїв. Тут письменник творить ряд ЛХА-прізвищ міліціонерів, які не лише характеризують денотатів, а й виявляють авторське ставлення до найменованих персонажів [6]⁸. Пор.: майор

⁵ Белей Л. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX - XX ст. / Л. Белей. - Ужгород: Патент, - 1995. - С. 24.

⁶ Трійняк І. І. Словник українських імен / І. І. Трійняк. - К.: Довіра, 2005. - С. 357.

⁷ Чучка П. Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник / Чучка Павло / [наук. ред. член-кор. НАН України В. В. Німчук]. - Львів: Світ, 2005. - С. 475.

⁸ Вегеш А. Літературно-художні антропоніми в романах Юрія Андруховича / Анастасія Вегеш // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Випуск 15. - Ужгород, 2007. - С. 80-84.

Вплив румунізмів на творення літературно-художніх антропонімів...

Вошивлюк, Паршивлюк, Зашиблюк; два вартові «менти» Микуляк Іван та Дракуляк Штефан» («...два спітнілі від сну менти на одному тапчані в самих лише калісонах - ні, не гоміки, а двоюрідні брати, родина, Микуляк Іван і Дракуляк Штефан. Вони мали охороняти цей труп до завтрашнього ранку. Вони й охороняли його»). ЛХА-пейоратив Дракуляк утворено від румунської власної назви Дракула, що означає вампір. Вийшло «гібридне» прізвище, в якому румунська антропооснова поєдналася з українським антропоформантом. «Давній слов'янський поліфункціональний суфікс -як, - як пише П. Чучка, - широко представлений у загальних і власних особових назвах» [15, с. ХХІХ]⁹. Якщо прізвище Микуляк утворилося від батькового імені (патронім) морфологічним способом за допомогою цього суфікса, то ЛХА Дракуляк - тим самим способом від міфологічної назви. (Пор.: «*drac* - чорт, диявол, дідько, біс» [17, с. 142]¹⁰). Автор зневажливо ставиться до міліціонерів, тому по-постмодерністськи наділяє їх такими іменами, тим більше, що стражі порядку всюди однакові, для них кордонів немає.

Особливе місце в українській літературно-художній антропонімії посттоталітарної доби посідає онімійна творчість чернівецького письменника Василя Кожелянка, автора чотирьох поетичних збірок (перша «Терновий іней», 1994 р.), декількох романів, багатьох повістей, оповідань. За фахом В. Кожелянко - філолог, працював журналістом у провідних чернівецьких та львівських виданнях. Критики називають Василя Кожелянка найпарадоксальнішим українським письменником, визнаним майстром жанру альтернативної історії, «політичного фентезі». Автор малює захоплюючі сюжети, дотепні діалоги, дивує політичною фантазмагорією з упізнаваними персонажами. Для ономастів романи В. Кожелянка - невичерпна криниця.

Аналіз ЛХА романів «Дефіляда в Москві» (1997), «Конотоп» (1998), «Лженострадамус» (1999), «Людинець» (1999), «Котигорошко» (2000), «Тероріум» (2001), «Срібний павук» (2006) та низки новел, показує, що власні назви його персонажів породжені національною культурою і тісно пов'язані з історією народу. Художній образ В. Кожелянка набуває конотативного забарвлення, яке максимально увиразнює ім'я персонажа. «Внутрішня форма імені тісно пов'язується з художнім образом, а етимологія імені перегукується з ним» [16, с. 5]¹¹. Автор уміло наділяє своїх героїв саме такими назвами, які не тільки описують моральні якості персонажа або вказують на його професію, а й спроможні вичерпно охарактеризувати денотатів. Даючи прізвища своїм персонажам, В. Кожелянко, як правило, не стримує польоту своєї ономастичної фантазії. Він проявляє особливий інтерес до створення промовистих прізвищ, як до мовностилістичного прийому. Подорожуючи зі своїми героями в просторі і часі, пристосовуючи їх до різних епох і режимів, він змінює лиш частково структуру їх прізвищ чи прізвицьк, додаючи

⁹ Чучка П. Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник / Чучка Павло / [наук. ред. член-кор. НАН України В. В. Німчук]. - Львів: Світ, 2005. - С. ХХІХ.

¹⁰ Dictionar Roman-Ucrainean. Румунсько-український словник. - Bucuresti: Editura Didactica Si Pedagogica, R.A., 1963. - S. 142.

¹¹ Шестопалова Л. Д. Специфіка антропонімів у химерній прозі (на матеріалі творчості В. Г. Дрозда): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. Д. Шестопалова. - Одеса, 2006. - С. 5.

потрібний суфікс, закінчення, перекладаючи їх іншою мовою [7]12.

Дуже часто для номінації героїв В. Кожелянко використовує своєрідні ЛХА-«хамелеони», які мають здатність змінювати як структуру, так і онімійне значення з метою ідеально пристосовуватися до зміни хронологічно-просторових або соціально-культурних умов функціонування. Так у романі «Людинець» власні назви персонажів часто змінюються, пристосовуючись до конкретного соціально-культурного узусу. ЛХА Матвій Матвійчук - осавул Служби національної безпеки - має ряд варіантів. Радикали присвоїли йому прізвисько Сигуранц, «за аналогією з румунською політичною поліцією, яка лютувала на Буковині до 1940 року». Матвійчук сам хвалиться, що називають його «Сигуранцом, є навіть такий анекдот: хто, мовляв, вірменин у чернівецькому СНБ? Відповідь: осавул Матвій Сигуранц». Ми знаємо, що майже всі вірменські антропоніми ідентифікуються за кінцевими *-ан (-ян)*: Мунтян, Оганесян, а Кожелянко по-постмодерністськи додає ще й *-и*. Генерал Пекельний дещо перекручує прізвисько: «Я чув, Матвію, що ти маєш у себе в Чернівцях якусь кавказьку кличку, Снігуранц, чи що? - Сигуранц, - посміхнувся Матвій, - аналогія з румунською спецслужбою часів окупації». Це прізвисько утворене від апелятива снігур (пташка). Як птах пристосовується до території, так і Матвійчук. Через якийсь час ми зустрічаємо техніка-хорунжого Матвія Матвієнка. Змінилась територія, місце у суспільстві, змінилось і прізвисько.

ЛХА-«хамелеони» ідеально підійшли при номінації ще одного з персонажів роману «Людинець», політика-конформіста. Так, «першим номером у списку, а також кандидатом у Президенти України став поважний чоловік без певних занять, зате із багатою біографією, 54-річний Григорій Кручений. Прізвисько утворене від прикметника кручений, що означає «непрямий, викривлений, несерйозний, легковажний» [8, с. 593]13. Програма цього кандидата була проста: «Всім - усе!» Тому він усім усе обіцяв, викручувався з будь-якої ситуації. Виступаючи перед румунами «каліченою румунською мовою», заявляє, що він «чистокровний румун». «Перший указ Президента України Григорію Кручя, а це, браття, моє справжнє ім'я, буде про передачу Румунії незаконно анексованих українських земель - Буковини, Бессарабії, острова Зміїного», - так підлаштовується під виборця хамелеон. Перед євреями в Одесі він - Герш Крученхайм, перед поляками - Григоріус Кручевскі, перед росіянами - Григорій Євсеїч Кручюних. Зміна національної ідентифікації героя негайно віддзеркалюється у його ЛХА-прізвисьці.

ЛХА Вацлав Флореско («Людинець») належить драматургові-абсурдисту». Але абсурд уже в тому, що автор поєднує слов'янське за походженням ім'я (польська та чеська форми, означає «вінець слави») [80, с. 360]14 з прізвиськом румунського походження. Прізвисько Флореско

¹² Вегеш А. Традиції та новаторство літературно-художніх антропонімів творів Василя Кожелянка / Анастасія Вегеш // *Ukrainistika v Slovanskom kontexte na začiatku nového tisícročia. Jazykovedný zborník vedeckých štúdií venovaný životnému jubileu doc. PhDr. Zuzany Hanudelovej*. CSc. - Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2009. - S. 478-487.

¹³ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. - К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. - С. 593.

¹⁴ Ісат Ю. А. Таємниця вашого імені / Ю. А. Ісат. - Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2006. - С. 360.

Вплив румунізмів на творення літературно-художніх антропонімів...

походить від імені Флоріан і означає «квітучий» [10, с. 605]¹⁵. У румунській антропоніміці фіксується чимало прізвищ, однією з характерних особливостей яких є наявність постпозитивного артикля *-ул* (Флорескул), кінцевого форманта *-у* (Кодряну). Прізвище персонажа закінчується на *-ко*, що характерно для українців. Кожелянко, віддаючи данину постмодернізму, наділяє свого героя назвою, в якій поєдналися риси кількох національностей.

У книзі «Логіка речей» іронічно сприймається ЛХА Василь Сарака («Нарцис») - «в'їдливиий журналіст із незалежної газети». Ім'я Василь у перекладі з грецької означає «цар» [15, с. 60]¹⁶, а прізвище Сарака походить від румунського апелятива *saras*, що означає «бідняк, бідолаха», «сіромаха», «бідний, убогий, незможний» [15, с. 503]¹⁷; [17, с. 410]¹⁸. Повна розшифровка буде: убогий цар, цар бідолаха.

Роман «Срібний павук» творця жанру «українська альтернативна історія» порадував поціновувачів його прози цікавим поєднанням іронічного ставлення до найменших подробиць життя Чернівців 1939 року з несподіваними візіями культур інших країн та народів. Саме у цьому романі нараховуємо найбільшу кількість ЛХА, які можна зарахувати до румунської антропосистеми: капітан Корнеліу Кодряну, «шеф кримінального бюро» Віктор Попеску, «секретар квестури поліції» пан Гроссаріу, королівський резидент Георге Алексіану, «авторитетний кримінальник старий бандит» Петруца Єгудеску, «посол Румунії в Москві домнул» Давідеску. Детективи у романі за прізвищем легко встановлюють звідки прибула людина. Пор.: «Кілька прізвищ на *-еску* зі столиці, два на *-чук* з Кіцманя, один *-штейн* з Вижницьі...»

Іронічно сприймається читачем ймення «найнебезпечнішого розбійника Чернівців» Думітру Кантеміра тому, що «він ще є однофамільцем прешанованої особи - примаря Чернівців полковника Йона Кантеміра. Лише за це його варто повісити...» В. Кожелянко дав розбійникові прізвище, яке носили титуловані князі. Кантеміри свій родовід починали від болгарського татарина Кантеміра, який вважав своїм пращуром самого Тамерлана. Поза сумнівом, прізвище Кантемір тюркського походження. Думітру Кантемір був господарем Молдавії.

Одного «із поплічників Думітру Кантеміра» зовуть Леон Габор. Це поєднання латинського імені Леон (лев) з угорським іменем Габор (божа людина), що викликає посмішку, коли читаєш, як лев «гепнувся на коліна» і «плаксивим голосом рецидивіста» захрипів.

Як бачимо, ЛХА Кожелянка побудовані на іронічній грі. Автор розуміє процес творення ЛХА по-своєму. У постмодерністів ім'я літературного героя стає, по суті, компонентом загальної гри автора з читачем. «Воно виступає то як шарада, то як гра у загадки, то як ребус, то як лабіринт, що методом спроб та помилок виводить на чистий простір ідейно-філософського тлумачення» [9, с. 130]¹⁹.

¹⁵ Там само. - С. 605.

¹⁶ Трійняк І. І. Словник українських імен / І. І. Трійняк. - К.: Довіра, 2005. - С. 60.

¹⁷ Чучка П. Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник / Чучка Павло / [наук. ред. член-кор. НАН України В. В. Німчук]. - Львів: Світ, 2005. - С. 503.

¹⁸ *Dictionar Roman-Ucrainean. Rumanсько-український словник.* - Bucuresti: Editura Didactica Si Pedagogica, R.A., 1963. - S. 410.

¹⁹ Горенко О. П. Антропонімічний вимір американського романтизму: Монографія / О. П.

У романі «Дефіляда в Москві» зафіксовано ЛХА маршал Антонеску (історична особа) та майор Васіле Маріцану, які є національно значущими.

У романі «Котигорошко» фігурує командувач піратів Веслоу. ЛХА Веслоу утворився, напевно, від українського апелятива весло, що вказує на зв'язок з морем, з додаванням кінцевого румунського форманта -у.

Творчість Марії Матіос привертає увагу численних читачів. Її твори «Нація. Одкровення» (2006), «Солодка Даруся» (2005), «Щоденник страченої» (2005), «Містер і місіс Ю-ко в країні укрів» (2006), «Майже ніколи не навпаки» (2007), «Москалиця», «Мама Маріца - дружина Христофора Колумба» (2008) - українська історія минулого століття на теренах Буковини та Галичини, викладена з почуттям гумору. Марія Матіос має неофіційний титул «найбільш плідної письменниці України». Вона є лауреатом Національної премії України ім. Т. Шевченка за роман «Солодка Даруся» (2005).

М. Матіос - корінна гуцулка. Тому й зрозуміло, що ЛХА її творів адекватно відтворюють, моделюють гуцульський антропонімійний узус.

Не обходиться письменниця без румунських власних назв: Тодор Урсулеску («Тодор Урсулеску, високий худий чоловік у випрасуваному чорному костюмі, в білій сорочці, з метеликом під тонкою шиєю, втретє протер скельця пенсне й закріпив його нарешті на перенісці, закинувши срібний ланцюжок за вухо»), Василякі («Документ зареєстровано старшим нотарем нашої контори паном доктором Василякі») («Майже ніколи не навпаки»).

Як і В. Кожелянко, М. Матіос використовує ЛХА-хамелеонів: українець Михайло Ілацук стає Мігаєм, якщо до нього звертаються румуни, або Мойшею, якщо це євреї («Нація») [5]²⁰.

Деякі прізвиська у романі «Солодка Даруся» містять вказівку на характер, зовнішній вигляд, суспільне становище персонажа: Курик, Цвичок, Яструб, Лупул. Такі оніми легко розшифровуються, оскільки, вони викликають асоціації, пов'язані зі значенням апелятивної основи імені. Власні назви можуть прямо характеризувати через семантику або форму основи, риси характеру або соціальний тип. Таким характеризуючим стає прізвисько Лупул. Очевидно, власна назва походить від дієслова лупити, що означає «сильно бити кого-небудь» або від апелятива лупень, що означає «побої» [8, с. 629]²¹. Прізвисько Лупул асоціюється з побоями, цим і «формує» сутність, характер персонажа, що й підтверджує текст: «Лупул заговорив по-нашому, чим ще більше здивував Михайла: королівські стражі так добре пильнували сільських людей буковими «сороківниками» за порушення указу vorbiți românește, що не одна молодиця і не раз відмовила своєму любчику, аби не показувати пругів і синців на тілі, отриманих за свій язик, який не хотів обертатися в роті не по-своєму. Так що Михайло, зачувши рідну, а не румунську мову від того, хто увесь час тримав бука над селом, закашлявся».

Разом з тим, лупул походить від апелятива *lup*, що у перекладі з

Горенко // Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - К.: ТОВ «ПанТот», 2008. - С. 130.

²⁰ Вегеш А. Літературні герої творів Марії Матіос / Вегеш А. І. // Studia Slovakistica. Випуск 9. Ономастика. Антропоніміка. - Ужгород: Видавництво Олександра Гаркуші, 2009. - С. 252-260.

²¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і готув. ред. В. Т. Бусел]. - К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. - С. 629.

Вплив румунізмів на творення літературно-художніх антропонімів...

румунської мови на українську означає вовк. [17, с. 276]²². «Лейтенант Лупул, начальник одночасно Черемошнянської жандармерії і прикордонного поста» приходить до Михайлової хати вночі, як вовк, дає якісь поради, якимось дивно говорить, посміюючись. У селі жандармів боялися, трималися від них осторонь, як від хижаків.

Цікаво, що герой з таким прізвиськом фігурує й у повісті «Конокрадська честь» сучасного українського письменника Румунії Михайла Трайсти. Літературний герой Йончі Лупул - багатий поважний господар - виявляється злодієм і убивцею. Все життя жив вовком, що хотів, те й мав, але застрелився, бо душі вбитих ним людей не давали спокою.

Напевно прізвисько Лупул на Буковині та Мараморощині досить популярне, і було «вживаним у більшості православних народів Центральної Європи», як пише П. Чучка [15, с. 348]²³.

Як у М. Трайсти, так і у М. Матіос ЛХА Лупул можна тлумачити за двома мотиваційними ознаками: національним походженням, особливостями характеру.

Аналіз прозових творів українських письменників кін. ХХ - поч. ХХІ ст. (Ю. Андруховича, М. Матіос, В. Кожелянка) дає підстави твердити, що українська літературно-художня антропонімія посттоталітарної доби - багата, самобутня, естетично оброблена онімійна підсистема з надзвичайно широкими функціонально-стилістичними можливостями.

Українська постмодерністська літературно-художня антропонімія посттоталітарної доби спирається, як правило, на естетику відповідного літературного напрямку. Карнавальність, емоційна наповненість, характеристичність на базі несподіваних асоціативних зв'язків, сміливі експериментування зі структурою ЛХА - ось головні прикмети української постмодерністської літературно-художньої антропонімії.

Поширеною стала традиція використання чужомовних іменних варіантів, прізвиськ та прізвиськ як реальних осіб, так і кіно- та літературних героїв, онімів інших розрядів. В аналізованих творах присутні ЛХА іншомовного походження, які виникли внаслідок контактів українців з румунами, неабияке значення має близькість розташування України до прикордонної з Румунією території. Такі імена та прізвиська викликають особливий інтерес, оскільки вони є важливим джерелом дослідження міжмовних контактів в антропонімії.

Літературно-художня антропонімія українських прозових творів кін. ХХ - поч. ХХІ ст., за нашими спостереженнями, містить багатий і різноманітний антропонімійний матеріал. Виявлено чимало взірців оригінального і цілком самобутнього застосування ЛХА, які творяться в конкретних культурно-історичних умовах під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників.

Літературна антропонімія в українській мові. - Бєлєвєдєнє. Бєлєвєдєнє Дїдєкєтїкє Ої Пєдєгєгїкє, Р.А., 1963. - С. 276.

²³ Чучка П. Прізвиська закарпатських українців: історико-етимологічний словник / Чучка Павло / [наук. ред. член-кор. НАН України В. В. Німчук]. - Львів: Світ, 2005. - С. 348.

Джерела:

- Андрухович Ю. Дванадцять обручів: [роман, видання третє] / Юрій Андрухович. - К.: Критика, 2005. - 276 с.
- Андрухович Ю. І. Таємниця. Замість роману / Ю. І. Андрухович - Харків: Фоліо, 2007. - 478 с.
- Кожелянко В. Дефіляда. Роман, новели / Василь Кожелянко. - Львів: Кальварія, 2001. - 196 с.
- Кожелянко В. Котигорошко: [роман] / Василь Кожелянко. - Львів: Кальварія, 2001. - 156 с.
- Кожелянко В. Логіка речей. Новели / Василь Кожелянко. - Львів: Кальварія, 2007. - 160 с.
- Кожелянко В. Людинець: [роман (Людинець пана Бога)] / Василь Кожелянко. - Львів: Кальварія, 2001. - 182 с.
- Кожелянко В. Срібний павук: [роман] / Василь Кожелянко. - Львів: Кальварія, 2004. - 160 с.
- Матіос М. Майже ніколи не навпаки / Матіос Марія. - Львів: ЛА «Піраміда», 2007. - 176 с.
- Матіос М. Нація. Одкровення / Матіос Марія. - Львів: ЛА «Піраміда», 2006. - 204 с.
- Матіос М. Солодка Даруся / Марія Матіос. - Львів: ЛА «Піраміда», 2005. - 176 с.
- Трайста М. Гуцульська душа (Проза) / Михайло Трайста // - Видавництво RCR Editorial. - Бухарест, 2008. - 353 с.

Література:

- Бедзір Н. Чесько-українські паралелі постмодерної прози / Наталія Бедзір // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. праць / відп. ред. І. В. Сабадош. - Випуск 10. - Ужгород, 2006. - С. 231.
- Белей Л. Глобалізація як панівна тенденція розвитку сучасного українського антропонімікону / Любомир Белей // Ономастика і апелювати. Випуск 30. Збірник наукових праць / За ред. В. О. Горпинича. Ювілейний випуск на пошану 80-річчя від дня народження професора Володимира Олександровича Горпинича. - Дніпропетровськ: ДПУ, 2007. - С. 76-81.
- Белей Л. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX - XX ст. / Л. Белей. - Ужгород: Південь, - 1995. - С. 24.
- Вегеш А. І. Вплив пан'європейського простору на сучасний український літературно-художній антропонімікон / А. І. Вегеш // Сучасні дослідження з іноземної філології. Збірник наукових праць. Випуск 6 / Відп. ред. Фабіан М. П. - Ужгород, 2008. - С. 195-201.
- Вегеш А. Літературні герої творів Марії Матіос / Вегеш А. І. // *Studia Slavica*. Випуск 9: Ономастика. Антропоніміка. - Ужгород: Видавництво Олександра Гаркуші, 2009. - С. 252-260.
- Вегеш А. Літературно-художні антропоніми в романах Юрія Андруховича / Анастасія Вегеш // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Випуск 15. - Ужгород, 2007. - С. 80-84.
- Вегеш А. Традиції та новаторство літературно-художніх антропонімів творів Василя Кожелянко / Анастасія Вегеш // *Ukrainistika v Slovanskem kontexte na začiatku nového tisícročia. Jazykovedný zborník vedeckých štúdií*

Вплив румунізмів на творення літературно-художніх антропонімів...

- venovaný životnému jubileu doc. PhDr. Zuzany Hanudelovej, CSc. - Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2009. - S. 478-487.
- Великий глумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. - К. ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. - 1728 с.
- Горенко О. П. Антропонімічний вимір американського романтизму: Монографія / О. П. Горенко // Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - К.: ТОВ «ПанТот», 2008. - 312 с.
- Ісат Ю. А. Таємниця вашого імені / Ю. А. Ісат. - Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2006. - 736 с.
- Літературознавчий словник-довідник / [За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка]. - К., ВЦ «Академія», 2007. - С. 253-254. (Nota bene).
- Ткачук М. Літературний процес 90-х років ХХ ст. / Микола Ткачук // Українська мова та література. - 2000. - № 22. - С. 3.
- Трійняк І. І. Словник українських імен / І. І. Трійняк. - К.: Довіра, 2005. - 509 с.
- Універсальний літературний словник-довідник / [Оліференко С. М., Оліференко В. В., Оліференко Л. В.] - Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. - С. 288.
- Чучка П. Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник / Чучка Павло / [наук. ред. член-кор. НАН України В. В. Німчук]. - Львів: Світ, 2005. - 704 + XLVIII с.
- Шестопалова Л. Д. Специфіка антропонімів у химерній прозі (на матеріалі творчості В. Г. Дрозда): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. Д. Шестопалова. - Одеса, 2006. - С. 5.
- Dictionar Roman-Ucrainean. Румунсько-український словник. - Bucuresti: Editura Didactica Si Pedagogica, R.A., 1963. - 563 s.